

KÄRSÄMÄEN KUNNAN KONSERNIOHJEET

Hyväksytty:

Kh 6.10.2008 245 §

Kv 10.11.2008 93 §

KÄRSÄMÄEN KUNNAN KONSERNIOHJEET

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite	3
2.	Soveltamisala	3
3.	Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen	4
4.	Konserniohjeen sitovuus	4
5.	Toimivallanjako konserniohjauksessa	4
	5.1 Konsernijohto	4
	5.2 Kunnanvaltuusto	4
	5.3 Kunnanhallitus	5
	5.4 Kunnanjohtaja	5
	5.5 Toimialojen johtajat	5
6.	Konserniyhteisöjen velvollisuudet	6
7.	Konserniraportointi	7
	7.1 Talousarvio ja tavoitteet	7
	7.2 Osavuosi- ja vuosiraportti	7
	7.3 Konsernitilinpäätös	7
	7.4 Konserniyhteisöjen tilikausi	8
8.	Keskitetyt konsernitoiminnot	8
	8.1 Hankintoja koskevat ohjeet	8
	8.2 Konsernin sisäiset hankinnat	8
	8.3 Hankintayhteistyö	8
	8.4 Yhteisöjen lainanotto ja vakuuttaminen	9
	8.5 Sijoitustoiminta	9
	8.6 Riskienhallinta	9
9.	Asiakirjojen säilyttäminen	9
10.	Henkilöstöpolitiikka	9
11.	Konsernin valvonta ja tarkastus	10
	11.1 Konsernivalvonta	10
	11.2 Tilintarkastajan valinta	10
	11.3 Tarkastuslautakunnan tehtävät konsernin tarkastuksessa	10
12.	Tiedottaminen konsernin asioista	10

KÄRSÄMÄEN KUNNAN KONSERNIOHJEET

1. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti.

Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan konserniyhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

2. Soveltamisala

Konserniohje koskee kuntakonsernia.

Kuntakonserni määritellään kuntalain 16a §:ssä. Konsernikäsitteellä kuvataan kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostamaa kokonaisuutta. Määritelmä vastaa kirjanpitolaian tarkoittamaa konsernia.

Seuraavassa kuvassa on esitetty Kärsämäen kuntakonserni:

KUNTAKONSERNI / KUNTAYHTYMÄT JA MUUT YHTEISÖT

Tyttäret		Kuntayhtymät		Osakkuusyhteisöt	
Kärsämäen Vesihuolto Oy	98,71 %	Siika-Pyhäjokialueen koulutusky	10,20 %	Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus Oy	38,8 %
Kärsämäen Kehityskeskus Oy	100 %	Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhoidopiirin Ky	0,99 %		
Kiinteistö Oy Kärsämäki	100 %	Jokilaaksojen Musiikkiopisto	7,25 %		
Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy	100 %	Pohjois-Pohjanmaan Erytishuoltopiirin Ky	1,43 %		
Kärsämäen Asunnot Oy	100 %	Pohjois-Pohjanmaan Liitto	0,79 %		

3. Konserniohjeen käsittely ja hyväksyminen

Konserniohjeen hyväksyy kunnanvaltuusto.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan määräysvallassa olevien tytäryhteisöjen hallituksissa ja yhtiökokouksessa sekä muiden konserniyhteisöjen vastaavissa toimielimissä.

4. Konserniohjeen sitovuus

Kuntakonsernissa hyväksyttyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassaolevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on syytä ilmoittaa ristiriidasta välittömästi konsernijohtolle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

5. Toimivallanjako konserniohjauksessa

5.1 Konsernijohto

Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä.

5.2 Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto määrittelee kuntalain 13 §:n mukaan konserniohjauksen periaatteet ja hyväksyy konsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja omistajapolitiikan linjaukset.

5.3 Kunnanhallitus

Kunnanhallitus ohjaa ja koordinoi Kärämäen kuntakonsernin toimintaa ja taloutta. Kunnanhallitus antaa kuntalain 23 §:n nojalla tarvittaessa tytäryhteisöjen toimintaa velvoittavia ohjeita.

Kunnanhallitus

- nimeää kunnan edustajat yhteisöjen hallintoelimiin
- nimeää edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiö- tai vastaaviin kokouksiin
- antaa ohjeet yhtiökokouksessa tai vastaavissa elimissä kuntaa edustaville henkilöille kunnan kannan ottamisesta
- antaa ohjeet konserniyhteisön hallituksessa toimiville kunnan edustajille merkittävässä taloudellisissa ja toiminnallisista linjaratkaisuista.
- vastaa, että yhteisöjen toiminnan seuranta on kunnan taholta järjestetty
- seuraa kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista.
- antaa valtuustolle selvityksen tytäryhteisöjen toiminnasta ja taloudesta kunnan tilinpäätöksen yhteydessä.
- antaa konserniohjetta yksityiskohtaisemmat ohjeet tai delegoi ohjeiden antamisvaltuudet kunnan muulle viranomaiselle

5.4 Kunnanjohtaja

Kunnanjohtaja vastaa konsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan (emoyhteisön) osalta.

Kunnanjohtaja seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista ja raportoi tarvittaessa kunnanhallitukselle.

5.5 Toimialojen johtajat

Toimialojen johtajat huolehtivat kunnanjohtajan apuna omalla toimialallaan toimivien tytäryhteisöjen toiminnan seurannasta ja ilmoittavat havaitsemistaan epäkohdista kunnanjohtajalle. Kärämäen Vesihuolto Oy:n, Kärämäen Asunnot Oy:n ja Kiinteistö Oy:n seurannassa konserni-johtoa avustaa kunnaninsinööri.

6. **Konserniyhteisöjen velvollisuudet**

1. Tavoitteiden yhdensuuntaisuus

Tytäryhteisöjen tulee toiminnassaan edistää kunnan strategian ja omistajapoliittisten tavoitteiden toteutumista. Tytäryhteisöjen toiminta-ajatusten tulee tukea kunnan toiminta-ajatusta.

2. Tiedonantovelvollisuus

Kunnan tytäryhteisön hallituksen tai sitä vastaavan toimielimen on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot. Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen toimintasuunnitelmat, toiminnan ja talouden seurantaraportit, tilinpäätökset ja välitilinpäätökset, tilintarkastuskertomukset, yhtiökokousten esityslistat ja -pöytäkirjat tulee toimittaa kunnanjohtajalle.

Konserniin kuuluvien tytär- ja osakkuusyhteisöjen sekä kuntayhtymien on annettava konsernitilinpäätöstä ja mahdollista välitilinpäätöstä varten kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan säännösten ja ohjeiden mukaiset tiedot kunnan taloushallinnon pyytämässä muodossa ja sen antaman aikataulun mukaisesti. Tytäryhteisöjen on annettava tiedoksi tilinpäätöksen laatimisen jälkeen toteutunut merkittävä luottotappio tai vahingonkorvausvastuu.

Konsernin toiminnasta on annettava kuntalaisille sellaiset riittävät tiedot, jotka yhteisön asema ja toimintojen luonne huomioon ottaen voidaan antaa. Yhteisön on annettava kunnalle sen kuntalaistiedottamista varten tarpeellisia tietoja toiminnastaan. Yhteisön omasta tiedottamisesta vastaavat yhtiön hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja. Yhteisön tiedottamisen tulee tukea konsernin asettamia tavoitteita ja kunnan viestintäpolitiikkaa.

3. Tytäryhteisöjen velvollisuudet

Tytäryhteisöjen toimivan johdon on etukäteen neuvoteltava ennen yhteisönsä päättävien elinten päätöksentekoa kunnanjohtajan kanssa asioista, jotka koskevat:

1. toimialamuutoksia
2. toiminnan laajennuksia tai supistuksia
3. merkittäviä omaisuuden luovutuksia
4. merkittäviä investointeja
5. taloudellisen kantokyvyn kannalta merkittäviä lainan ottamiseen tai lainanantoon liittyviä kysymyksiä
6. omaisuuden kiinnittämistä tai vakuuden antamista, tai sitoumuksen antamiseen jokin kolmannen osapuolen velan tai sitoumuksen vakuudeksi
7. yhteisön vakuutuspolitiikkaa
8. muuta yhteisön toimintaedellytyksiin ja palvelukykyyn olennaisesti vaikuttavaa toimintaa
9. pääomarakenteen muuttamiseen
10. yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttamiseen
11. raha- ja pääomamarkkinoilla olevien johdannaisinstrumenttien käyttöön

Kunnanhallituksen kokouksen yhteydessä kunnanjohtaja informoi kunnanhallitusta esille tulleista asioista kunnanhallituksen ohjauksen saamiseksi.

7. Konserniraportointi

Tytäryhteisön tulee raportoida sen toiminnasta ja taloudesta konsernijohdolle konserniohjeen mukaisesti. Lisäksi konsernijohto voi tarvittaessa pyytää tytäryhteisöltä erillisiä selvityksiä sen toiminnasta ja taloudesta.

Tytäryhteisön tiedonantovelvollisuudesta säädetään kuntalain 70 §:ssä. Tiedonantovelvollisuus koskee kunnanhallituksen oikeutta saada tytäryhteisön hallitukselta tai sitä vastaavalta toimielimeltä tarvittavat tiedot kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen. Tiedonantovelvoitetta koskeva kuntalain säännös ei ulotu osakkuusyhteisöön. Sen tiedonantovelvoite määräytyy kirjanpitolain 6 luvun 14 §:n perusteella ja rajoittuu konsernitilinpäätöksen laatimista vasten tarpeellisten tietojen antamiseen.

Liikesalaisuuden piiriin kuuluvat ja muut salassa pidettävät asiat käsitellään kunnassa salassa pidettävänä.

7.1 Talousarvio ja tavoitteet

Tytäryhteisöt toteuttavat hyväksytyä toiminta-ajatusta talousarviossaan.

Kunnan talousarviossa määritellään konsernin tavoitteet ja toimintaa ja taloutta kuvaavat tunnusluvut. Tavoitteiden tulee olla talousarviokauteen sidottuja ja mitattavia.

7.2 Osavuosi- ja vuosiraportti

Yhtiöt raportoivat toiminnastaan vähintään kolme kertaa vuodessa. Raportti annetaan kirjallisena kunnanjohtajalle. Raportit saatetaan kunnanhallitukselle tiedoksi. Raporttikaudet ovat 1.1.-30.4., 1.1.-31.8. ja 1.1.-31.12.. Kiinteistöyhtiöillä riittää vuosiraportointi.

Lisäksi kunnanhallitus saattaa kutsua yhtiön johdon edustajan raportoimaan kokoukseensa sopivaksi katsomanaan ajankohtana.

7.3 Konsernitilinpäätös

Kuntalain 68a §:ssä säädetään konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta ja sisällöstä sekä niihin liittyvistä poikkeuksesta.

Tässä konserniohjeessa määritellään yleiset periaatteet ja menettelytavat, jotka varmistavat konsernitilinpäätöksen laadinnan kuntakonsernissa. Kunnansihteeri järjestää tarvittavat neuvonpidot tytäryhteisöjen kanssa ja antaa tarkempia ohjeita konsernitilinpäätöksen laadintaan liittyvästä raportoinnista.

Konserniin kuuluvien yhteisöjen on toimitettava aineisto kunnan kirjanpitoon konsernitilinpäätöstä varten helmikuun loppuun mennessä.

Emo toimittaa lomakepohjat tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamiseen tytäryhteisöille.

7.4 Konserniyhteisöjen tilikausi

Kaikkien konserniin kuuluvien yhtiöiden tilikausi on kalenterivuosi ja tilipuitteet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset emon kanssa.

8

Keskitetty konsernitoiminnot

Hyväksymällä konserniohjeen tytäryhteisön hallitus tai vastaava toimitus sitoutuu samalla noudattamaan keskitetyistä toiminnoista annettua ohjeistusta. Tytäryhteisön johdolla on kuitenkin velvollisuus toimia ensisijaisesti oman yhteisön edun mukaisesti. Keskitetyn toiminnan ohjetta onkin sovellettava siten, ettei ristiriitaa pakottavan lainsäädännön ja ohjeen välillä pääse syntymään. Mahdollisessa ristiriitatilanteessa noudatetaan pakottavaa lainsäädäntöä.

Konserniyhteisöjen tulee selvittää keskitettyjen toimintojen edellytykset ennen toimintojen toteuttamista. Päätös keskitettyjen palveluiden käyttämisestä tulee tehdä erikseen kussakin konserniyhteisössä konserniohjeistuksen mukaisesti, ellei ole perusteluta syytä poiketa siitä. Tarvittaessa kunnanhallitus päättää keskitettyjen palveluiden järjestämisen työnjaosta.

8.1 Hankintoja koskevat ohjeet

Hankintatoimissaan tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin kunnan hankintaohjetta.

8.2 Konsernin sisäiset hankinnat

Konsernin sisäisiä hankintoja suunniteltaessa on huomioitava hankintalainsäädännön asettamat reunaehdot ja rajoitukset.

8.3 Hankintayhteistyö

Hankintayhteistyöllä pyritään saavuttamaan konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Tytäryhteisöjen tulee hankintoja, palveluja, vakuutuksia yms. suunnitellessaan selvittää hankintayhteistyön edellytykset kunnan kanssa ja pyrkiä tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön. Päätös hankintayhteistyöhön osallistumisesta tulee tehdä erikseen kussakin tytäryhteisössä konserniohjeistuksen mukaisesti, ellei ole perustelua syytä poiketa siitä.

Hankintapäätöksiin on liitettävä muutoksenhakuohjaus.

8.4 Yhteisöjen lainanotto ja vakuuttaminen

Konsernin tytäryhteisöjen tulee neuvotella kunnansihteerin kanssa yhteistoiminnasta lainanotossa ja vakuuttamisessa.

8.5 Sijoitustoiminta

Konserniyhteisöt ovat velvollisia järjestämään sijoitustoimintansa turvallisesti ja mahdollisimman hyvän sijoitustuoton takaavalla tavalla.

8.6 Riskienhallinta

Konsernin riskienhallinta järjestetään mahdollisuuksien mukaan noudattaen yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa, joka perustuu kunnanvaltuuston hyväksymän taloussäännön 4 §:n määräyksiin ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamiin ohjeisiin.

Riskienhallinta ja siihen liittyvä vakuuttamisvastuu on tytäryhteisöillä.

9. Asiakirjojen säilyttäminen

Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen on tehtävä päätös siitä, mihin pysyvästi säilytettävä asiakirja-aineisto turvaavasti sijoitetaan sen jälkeen, kun yhteisö ei niitä enää toiminnassaan tarvitse.

Mikäli asiakirjat päätetään sijoittaa kunnan keskusarkistoon, on yhteisön noudatettava arkistotoimensa hoidossa soveltuvin osin keskusarkiston ohjeita.

10. Henkilöstöpolitiikka

Tytäryhtiöiden henkilöstöpolitiikan tulee peruslinjoiltaan olla kunnan henkilöstöpolitiikan kanssa yhden mukaista.

Henkilöstöä hankkiessa tulee yhtiön ottaa huomioon konsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet.

Palkkauksessa ja muissa palvelusuhteen ehdoissa noudatetaan kunnan hyväksymiä periaatteita. Työnvaativuus ja henkilökohtainen työsuoritus otetaan huomioon palkkausperusteissa.

Henkilöstön ja organisaation osaamistarpeita arvioidaan esimiehen ja alaisen välisillä, säännöllisillä kehityskeskusteluilla.

Konsernin keskitetty koulutus on myös yhtiöiden käytössä.

Toimielinten kokouspalkkioissa ja puheenjohtajan vuosipalkkiossa noudatetaan kunnan luottamushenkilöiden palkkiosääntöä.

11. Konsernin valvonta ja tarkastus

11.1 Konsernivalvonta

Kuntakonsernin valvonta vastaa luonteeltaan kunnan sisäistä valvontaa. Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto. Konsernijohto voi käyttää konsernivalvonnassa apunaan kunnan toimialajohtajistoa.

Konsernivalvonnan kohdealueita ovat erityisesti tytäryhtiöiden toiminnan ja talouden sekä valtuuston konsernille asettamien tavoitteiden toteutumisen seuranta, analysointi ja raportointi.

11.2 Tilintarkastajan valinta

Konserniyhteisöjen tilintarkastus on järjestettävä kohdeyhteisön yhtiöjärjestyksen, perussopimuksen tai vastaavan määräyksen sekä ao. konserniyhteisöä koskevien tilintarkastussäännösten edellyttämällä tavalla.

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta (kuntalain 71 § 2 momentti). Konserniohjauksen tukemiseksi tytäryhteisössä tulisi olla sama tilintarkastusyhteisö kuin kunnalla.

11.3 Tarkastuslautakunnan tehtävät konsernin tarkastuksessa

Kuntalain 71.2§:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta ja kilpailuttamisesta.

12. Tiedottaminen konsernin asioista

Kunnan velvollisuutena on huolehtia, että sen tytäryhteisöjen toiminnasta tiedotetaan kuntalain 29§:n määräysten mukaisesti. Tytäryhteisöjen tulee antaa tiedotusta varten kunnan keskushallintoon tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisöä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolesta konsernijohto. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.